

TANMESÉK AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSRŐL

A *Making cooperation work* (Ed. Karl Nyren. publ. by Library Journal.) New York. Bowker. 1979. 56 p. (Library Journal special report. 9.) alapján MOHOR Jenő tömörítése.

A *Library Journal* mindig aktuális kérdésekkel foglalkozó különjelentéseinek ki-lencedik darabja, bár 1979-ben jelent meg, még ma is figyelmet érdemel, hisz témája örökzöld: a könyvtárak közötti együttműködés. A könyvtári együttműködésnek pedig – mint az egyik cikk írja – millió formája van; két szomszédos könyvtár kölcsönzési meg-állapodástól kezdve országos méretű komplex információellátó hálózatok működésé-ig. Az információs hálózat, a hálózatosság („networking”) olyan intézményeknek való, akiknek van pénzük a számítógépes összeköttetésre, vagy van összeköttetésük, hogy pénzt szerezzenek a számítógépesítésre – írja M. Trimm és hozzáteszi, hogy túl sok zavar van még az együttműködés terminológiájában. A „hálózatosság” feltételezi az elektronikus adatfeldolgozás használatát, a „források megosztása” az online bibliográfiai adatszolgáltatást, a „kölcsönös kölcsönzés” a szállítóeszközök, a telex és más fizikai összeköttetés meglétét, majd a Sierra Nevada környékén és a Tahoe-tó medencé-jében kialakított együttműködéssel bizonyítja, hogy mindez nem feltétlenül szükséges. A Tahoe-medence földrajzi egységét egy állam (California/Nevada) és öt megyehatár dara-bolja fel, a lakosság azonban megszokta, hogy ezekkel mit sem törődve a közelebbi, vagy egyébként kedvezőbb vásárlási, iskolai stb. lehetőségeket használja. Így természetesen adódott a kölcsönös kölcsönzés lehetőségének bevezetése. A kölcsönös kölcsönzés (lé-nyegét egy másik cikk leírja: a résztvevő könyvtárak elfogadják a másik által kiállított ol-vasójegyet, a kölcsönzött könyvet bármelyik másik könyvtárba vissza lehet adni) a könyv-tárak közvetlen kapcsolatfelvételének, ismerkedésének jó eszköze s így a további együtt-működés kiindulópontja lett. Míg a Tahoe-medence könyvtárait a földrajzi egység, a Nyugat-Pennsylvaniai könyvtárakat egy alapítvány hat éves komoly anyagi támogatása vezette az együttműködés – sőt, a hálózatosság – útjára.

Az így – külső anyagi támogatással – létrehozott WEBNET (Western Pennsylvania Buhl Library Network) története éppen a már említett M. Trimm által kárhoztatott köz-hiedelmet látszik igazolni: valamilyen fokon felkészült könyvtárak (állami és magán felső-oktatási intézmények könyvtáiról van szó) kellő anyagi támogatással, számítógép-hasz-nálattal, a postán kívül egyéb szállító-szolgáltatások igénybevételével teljes körű szolgálta-tást nyújtó hálózattá válhatnak, mely hálózat bővíthető, és irányt mutathat országos háló-zat kialakítása felé is. És ha már a hálózatosság együttműködés jól működik, szolgáltatásai különlegesen is lehetnek, mint a két utolsó írás szerinti, a tagkönyvtárak számára a legkü-lönbözőbb kiállításokat megszerző és köröző Nassau Könyvtári Rendszeré, vagy mint a Monroe County Könyvtári Rendszer egy szál sokszorosítógépből kinőtt grafikai és sokszo-rosító központja.

De ahova nem jut el a mesebeli alapítvány, ott is van mit tenni, hiszen a könyvtár-közi kölcsönzés most is igazán rentábilis lehet (bizonyítja R.D. Galloway a California

State College, Stanislaus könyvtárának adatai alapján), és néhány történet önkéntesen alakult, működő szervezetekről szól. Szinte meseként indítja *K. Nyren* a New Haven környéki négy kisebb város könyvtárának „eggyé válásáról” szóló beszámolóját, amely könyvtárak oly szegények voltak, hogy csak közösen tudtak megvenni egy automatikus kölcsönzési rendszert, amitől kezdve minden megváltozott: két év múlva a négy könyvtárt video-terminálok kötötték össze, és megkezdtek a közös állomány (500 ezer kötet) közös adatbázisának építését, hogy így tudják ellátni a 97 négyzetmérföldes körzetben élő 148 ezer lakost. Önkéntes együttműködés a Milwaukee-környéki állomány-koordináció is, ahol nem készül közös, központi katalógus, de koordinálják a sorozatok, időszaki kiadványok beszerzését, a résztvevő könyvtárak gyűjtőkörét, állományát pedig alaposan felmérték. A felmérés során a gyűjtemény erősségét (ill. a gyűjtés mélységét) hat fokozatban mérték, az alapvető referenz-szinttől a különlegesen alapos, intenzív szintig – ez utóbbiba a nemzetközileg is ismert szak-gyűjtemény sorolható. Ehhez – természetesen – a gyűjtési területeket is megfelelően részletezni kell, a példaként bemutatott „filozófia” „az általános művek” és a „filozófiatörténet általában” után még 15 rész-területet sorol fel, lehetőséget hagyva további területek megjelölésére, megjegyzések közlésére is. Ilyen felmérés alapján már lehet forrástájékoztatót is nyújtani, illetve – nagy ötlet – a szak-katalógus megfelelő helyén az olvasó figyelmét az adott témában jelentősebb állományú könyvtárra, és a hozzáférés lehetőségére felhívó cédulát elhelyezni.

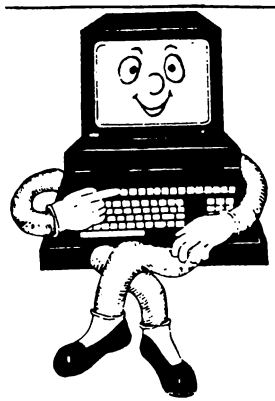
Olvashatunk az iskolai és a közművelődési könyvtár egy fedél alatt éléséről, ennek előnyeiről, de a semmiféle anyagi jellegű ráfordítást nem igénylő együttműködésről, az 1959 óta működő denveri általános iskolák és közművelődési könyvtárak tanácsáról.

Hasznos tanácsokat kaphatunk a felsőoktatási könyvtár és anyaintézménye (valamint a környék nagy közművelődési könyvtárai) együttműködéséről, kapcsolataik alakulásáról a Wisconsin-Parkside egyetem könyvtára tapasztalatai alapján. *P. Woodrum*, a Tusla (Oklahoma) városi és megyei könyvtár igazgatója pedig, miután leszögezi, hogy nincs titkos módszer, mely megnyitná a könyvtár fejlesztése érdekében az általa szolgált közösség ereszényét, mégis számos jótanáccsal szolgál a közművelődési könyvtár és közönsége viszonyának kedvező irányú befolyásolására. Fontos a folyamatos PR-tevékenység, mely nem más, mint kommunikáció az intézmény és közönsége között. A könyvtár legyen jelen a közösség (a város) életében; a könyvtárosok legyenek tagjai a különböző helyi egyesületeknek, ezek számára a könyvtári tér is lehessen az összejövetelek színhelye. Fontos szerepet töltsön – töltsön – be a könyvtár baráti köre, a fiókkönyvtárak mellett alakuljanak ki a kisebb baráti körök is. A baráti köröket és a könyvtári testületet informálni kell: a közönség vehessen részt a könyvtár jövőjének tervezésében.

Az elfeledett mostohagyerekekről – a felsőoktatási intézmények kihelyezett tagozatai könyvtáiról – szóló írást, mivel nem jó a vége, nem tekinthetjük igazán mesének. Bizonytal nem mese az iskolai könyvtárak tanítási időn túli, a közművelődési könyvtár tehermentesítését célzó kísérleti nyitvatartásáról szóló beszámoló sem, mely már címében szomorúan jelenti, hogy Willingboroban nem ment.

A könyvtári együttműködésnek számtalan formája van s ezekről számtalan megközelítésben lehet publikálni. Az *LJ Special Report* tizennégy cikke különböző nagyságrendű és jelentőségű együttműködési formákról szól, különböző igényű írásokban (az

egyedi együttműködési kör, vagy mód kialakulásának, működésének szögletes-száraz leírásától az általánosító, elméleti megfogalmazásokig). Ám mivel aligha van ma olyan könyvtáros, akit az együttműködés – mint téma – nem érintene, az írások mindegyike, még ha csak meseként is, nyújt valamilyen tanulságot. S az együttműködésről tanulnunk – talán még a mesékből is – érdemes.

A Buch und Bibliothek 1985/2. számának illusztrációjából

A VAKOK ÉS TESTI FOGYATÉKOSOK országos könyvtári ellátó hálózatát az USA-ban 1984-ben 629 140 személy használta; 46%-uk vak, 38%-uk csökkent látású, a többi egyéb fogyatékos. 34%-uknak van magnója, 22%-uknak lemezjátszója, 41%-uknak mindkettő. Összesen 19 millió egységet kölcsönöztek: 11 millió hanglemezt, 7,3 millió kazettát, 0,7 millió Braille-írású dokumentumot. Az év folyamán 355 új Braille-kiadvány készült 50 000 példányban, 1326 kazetta 1,06 millió példányban, 416 lemez 571 000 példányban. A hálózat könyvtáraiban 2780 társadalmi munkás is dolgozott.

News National Library Service for the Blind and
Physically Handicapped. 1985. 4. sz.

A TAPINTHATÓ TÉRKÉPEK GYŰJTEMÉNYEINEK első nemzetközi Minerváját adta ki a Kongresszusi Könyvtárnak a vakok és testi fogyatékosok könyvtári ellátásával foglalkozó szerve.

LC Information Bulletin. 1985. nov. 18.